Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 1. veljače 2017.[1]

**Predmet C-670/15**

**Jan Šalplachta**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Pristup pravosuđu u prekograničnim sporovima – Direktiva 2003/8/EZ – Područje primjene – Zahtjev za pravnu pomoć podnesen nadležnom tijelu države članice u kojoj sud postupa – Nadoknada troškova nastalih za prijevod dokumenata priloženih uz zahtjev za pravnu pomoć”

## Uvod

1. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku pruža Sudu mogućnost da razjasni područje primjene Direktive Vijeća 2003/8/EZ[2], koja ima za cilj utvrđivanje minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u prekograničnim sporovima.

2. Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud, Njemačka) odlučuje o sporu o nadoknadi troškova nastalih u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć, odnosno troškova prijevoda dokumenata priloženih uz taj zahtjev. Njemačko pravo kojim se prenosi Direktiva 2003/8 ne predviđa odobravanje pravne pomoći za sâm postupak pravne pomoći kada je takav zahtjev podnesen njemačkom sudu koji je također nadležno tijelo. Ovim zahtjevom najviši njemački radni sud posredno nastoji provjeriti usklađenost nacionalnih propisa s Direktivom 2003/8 (u daljnjem tekstu: Direktiva).

## Pravni okvir

### Pravo Unije

3. Direktiva 2003/8 propisuje:

„Članak 3.

Pravo na pravnu pomoć

1. Fizičke osobe koje sudjeluju u sporu na koji se odnose odredbe ove Direktive imaju pravo na odgovarajuću pravnu pomoć s ciljem osiguravanja njihova djelotvornoga pristupa pravosuđu, u skladu s uvjetima utvrđenima ovom Direktivom.

1 Izvorni jezik: engleski

2 Direktiva od 27. siječnja 2003. o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima (SL L 2003., str. 41.). (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 105.)

2. Pravna se pomoć smatra odgovarajućom ako jamči:

(a) savjetovanje prije početka parnice radi postizanja nagodbe prije pokretanja sudskoga postupka;

(b) pravnu pomoć i zastupanje pred sudom te oslobađanje ili pomoć pri podmirivanju troškova za primatelja pravne pomoći, uključujući troškove iz članka 7. te naknade za osobe koje sud ovlasti za obavljanje radnji tijekom postupka.

[…]

Članak 7.

Troškovi povezani s prekograničnim sporovima

Pravna pomoć odobrena u državi članici u kojoj sud postupa podmiruje sljedeće troškove izravno povezane s prekograničnim sporovima:

[…]

(b) prevođenje isprava koje zahtijeva sud ili nadležno tijelo, a korisnik pravne pomoći ih podnosi jer su potrebni za rješavanje predmeta; i

[…]

Članak 8.

Troškovi koje podmiruje država članica domicila ili uobičajenog boravišta

Država članica u kojoj podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć ima domicil ili uobičajeno boravište, osigurava pravnu pomoć prema članku 3. stavku 2., potrebnu za podmirivanje:

(a) troškova povezanih uz pomoć lokalnog odvjetnika ili druge osobe koja je pravno ovlaštena za pravno savjetovanje, a koji su nastali u državi članici u kojoj sud postupa do trenutka primanja zahtjeva za pravnu pomoć, u skladu s odredbama ove Direktive;

(b) prijevoda zahtjeva i potrebne pripadajuće dokumentacije koja se šalje tijelima te države članice.

[…]

Članak 13.

Podnošenje i slanje zahtjeva za pravnu pomoć

1. Zahtjevi za pravnu pomoć mogu se podnijeti:

(a) nadležnom tijelu države članice u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište (tijelo za slanje); ili

(b) nadležnom tijelu države članice u kojoj sud postupa ili u kojoj se zahtijeva izvršenje sudske odluke (tijelo za primanje).

2. Zahtjevi za pravnu pomoć sastavljaju se, a pripadajuća dokumentacija prevodi na:

(a) službeni jezik ili jedan od službenih jezika države članice nadležnoga tijela za primanje, koji odgovara jednom od jezika ustanova Zajednice; ili

(b) neki drugi jezik za koji je država članica navela da ga može prihvatiti u skladu s odredbama članka 14. stavka 3.

[…]

4. Tijelo nadležno za slanje pomaže podnositelju zahtjeva da osigura prilaganje cjelokupne pripadajuće dokumentacije za koju zna da je potrebna za donošenje odluke o zahtjevu. Ono podnositelju zahtjeva pomaže i u pribavljanju svih potrebnih prijevoda pripadajuće dokumentacije, u skladu s odredbama članka 8. točke (b).

Tijelo nadležno za slanje, zahtjev šalje tijelu nadležnom za primanje druge države članice u roku od 15 dana po primitku zahtjeva, ispravno sastavljenoga na jednom od jezika iz stavka 2., i pripadajuće isprave prevedene, ako je potrebno, na jedan od tih jezika.

[…]

6. Države članice ne smiju naplaćivati usluge pružene u skladu s odredbama stavka 4. …”

**Njemačko pravo**

4. Direktiva 2003/8 prenesena je u njemačko pravo člancima 114. do 127.a kao i člancima 1076. do 1078. Zivilprozessordnunga (Zakonik o građanskom postupku; u daljnjem tekstu: ZGP).

5. Na temelju članka 114. stavka 1. ZGP-a:

„Stranci koja zbog svojih osobnih i ekonomskih okolnosti ne može platiti troškove postupka, ili ih može platiti samo djelomično ili samo u ratama, pružit će se pravna pomoć, na zahtjev, ako njezina predviđena tužba ili obrana ima dovoljno izgleda za uspjeh i ne čini se da je zloporabne naravi. Za prekograničnu pravnu pomoć unutar Europske unije osim toga primjenjuju se i članci 1076. do 1078.”

6. Na temelju članka 117. stavaka 1. i 2. ZGP-a:

„1. Zahtjev za odobravanje pravne pomoći mora se podnijeti sudu pred kojim se vodi postupak; […]

2. Izjava stranke u vezi s njezinim osobnim i ekonomskim okolnostima (obiteljske prilike, zanimanje, kapital, prihodi i obveze) i pripadajuća dokumentacija moraju se priložiti uz zahtjev. […]”

7. Na temelju članka 1076. ZGP-a:

„Za prekograničnu pravnu pomoć unutar Europske unije, u skladu s [Direktivom 2003/8] primjenjuju se članci 114. do 127.a, osim ako u nastavku nije navedeno drukčije.”

8. Na temelju članka 1078. stavka 1. ZGP-a:

„Sud pred kojim se vodi postupak ili sud koji izvršava odluku nadležan je za dolazne zahtjeve za prekograničnu pravnu pomoć. Zahtjevi se moraju sastaviti na njemačkom jeziku a pripadajućoj dokumentaciji mora se priložiti prijevod na njemački jezik. […]”

9. Prema njemačkoj sudskoj praksi, kako je objasnio sud koji je uputio zahtjev, tim se odredbama ne propisuje odobravanje pravne pomoći za sâm postupak odobravanja pravne pomoći jer taj postupak ne predstavlja „postupak" u smislu članka 114. ZGP-a. Odobravanje pravne pomoći za troškove izrade prijevoda izjave i pripadajuće dokumentacije koja se prilaže uz zahtjev za pravnu pomoć na jezik suda stoga je isključeno. Stoga, s obzirom na podnositelja zahtjeva koji ima boravište u drugoj državi članici koji podnosi tužbu izravno njemačkom sudu i istovremeno podnosi zahtjev tom sudu za dodjelu pravne pomoći, primjenjuju se ista pravila kao na njemačke stanovnike.

## Činjenice, postupak i prethodno pitanje

10. Jan Šalplachta ima boravište u Češkoj Republici. Djelujući preko svojeg njemačkog odvjetnika, 24. rujna 2013. godine podnio je tužbu pred Arbeitsgerichtom Zwickau (Radni sud, Zwickau, Njemačka) za isplatu zaostataka plaća protiv Elektroanlagen & Computerbau GmbH, društva sa sjedištem u Njemačkoj, te je istovremeno podnio zahtjev za dodjelu pravne pomoći. Dana 27. studenoga 2013. podnio je zahtjev za proširenje pravne pomoći na troškove prevođenja dokumenata koji prikazuju njegove prihode i imovinsko stanje.

11. Dana 8. travnja 2014. izjava o ekonomskim i osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva, koju je on sastavio na njemačkom jeziku i potpisao 23. rujna 2013., zaprimljena je u tajništvo Arbeitsgerichta Zwickau (Radni sud, Zwickau). Obrazac izjave, uključujući objašnjenja i pripadajuću dokumentaciju, preveden je na njemački jezik od strane komercijalne agencije za prevođenje sa sjedištem u Dresdenu (Njemačka). Podnositelj zahtjeva priložio je dvije fakture agencije za prevođenje spisu predmeta.

12. Arbeitsgericht Zwickau (Radni sud, Zwickau) podnositelju zahtjeva odobrio je pravnu pomoć za postupak u prvom stupnju, ali je odbio nadoknadu troškova prevođenja. Podnositeljevu žalbu odbio je Landesarbeitsgericht (Zemaljski radni sud). Podnositelj zahtjeva podnio je novu žalbu u vezi s pravnim pitanjem sudu koji je uputio zahtjev.

13. Sud koji je uputio zahtjev primjećuje da bi se žalba trebala uvažiti samo ako bi se članak 114. i prateći članci ZGP-a tumačili u skladu s pravom Unije, na način da su troškovi koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć pokriveni pravnom pomoći odobrenoj u Saveznoj Republici Njemačkoj. Žalba bi se inače morala odbiti.

14. U tim je okolnostima Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud) odlučio **prekinuti** postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Zahtijeva li pravo fizičke osobe na djelotvoran pristup sudovima u prekograničnom sporu u smislu članaka 1. i 2. [Direktive 2003/8] da pravna pomoć koju je odobrila Savezna Republika Njemačka obuhvaća troškove koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć ako je podnositelj zahtjeva istodobno podizanjem tužbe postavio zahtjev za pravnu pomoć nadležnom sudu koji vodi postupak, a koji je i nadležno tijelo za primanje u smislu članka 13. stavka 1. točke (b) Direktive te je sam dao izraditi prijevod?"

15. Sud je 15. prosinca 2015. zaprimio odluku kojom su upućena prethodna pitanja. Jan Šalplachta, njemačka i češka vlada, kao i Europska komisija podnijeli su pisana očitovanja. Jan Šalplachta, njemačka i španjolska vlada, kao i Komisija, iznijeli su usmena očitovanja na raspravi održanoj 9. studenoga 2016.

## Analiza

### Uvod

16. Članak 13. stavak 1. točke (a) i (b) Direktive 2003/8 nudi podnositelju zahtjeva za pravnu pomoć postupovnu mogućnost podnošenja zahtjeva bilo nadležnom tijelu države članice u kojoj ima domicil ili uobičajeno boravište (točka (a)) ili nadležnom tijelu države članice u kojoj sud postupa ili u kojoj se zahtijeva izvršenje sudske odluke (točka (b)).

17. Kada je zahtjev za pravnu pomoć podnesen u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište, nadležno tijelo te države članice služi kao „tijelo za slanje”, a nadležno tijelo države članice u kojoj sud postupa ili u kojoj se zahtijeva izvršenje sudske odluke služi kao „tijelo za primanje”.

18. Na temelju članka 13. stavka 4. Direktive 2003/8, tijelo za slanje u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište, prije slanja zahtjeva tijelu za primanje, dužno je pomoći podnositelju zahtjeva u prevođenju pripadajuće dokumentacije.

19. Ta odredba odražava članak 8. točku (b) Direktive 2003/8 koji zahtijeva da **država** članica u kojoj podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć ima domicil ili uobičajeno boravište mora pružiti odgovarajuću pravnu pomoć potrebnu za pokrivanje prijevoda zahtjeva i potrebne pripadajuće dokumentacije koja se šalje nadležnom tijelu te države članice.

20. Međutim, Direktiva 2003/8 ne spominje izričito nadoknadu troškova prevođenja kada je zahtjev za pravnu pomoć podnesen u državi članici u kojoj sud postupa (država članica pred čijim se sudom vodi postupak).

21. Ovim zahtjevom sud koji je uputio zahtjev želi pojasniti zahtijeva li Direktiva 2003/8 pokrivanje navedenih troškova i u potonjoj situaciji.

22. Sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati zahtijeva li Direktiva 2003/8 da pravna pomoć koja je odobrena u državi članici u kojoj sud postupa mora obuhvaćati troškove koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć ako je taj zahtjev podnesen nadležnom tijelu te države članice, a ne tijelima u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište.

### Tekst mjerodavnih odredbi

23. Iako se sud koji je uputio zahtjev poziva na članak 1., članak 2. i članak 13. stavak 1. točku (b) Direktive, smatram da Sud treba tumačiti njezine članke 3. i 7. kako bi dao koristan odgovor.

24. Prema članku 3. stavku 1. Direktive, fizičke osobe koje sudjeluju u sporu na koji se odnose odredbe ove direktive imaju pravo na odgovarajuću pravnu pomoć s ciljem osiguravanja njihova djelotvornoga pristupa pravosuđu, u skladu s uvjetima utvrđenima direktivom. Pravna se pomoć smatra odgovarajućom ako jamči, posebice, pravnu pomoć i zastupanje pred sudom te oslobađanje ili pomoć pri podmirivanju troškova za primatelja pravne pomoći, uključujući troškove iz članka 7. te naknade za osobe koje sud ovlasti za obavljanje radnji tijekom postupka (članak 3. stavak 2. točka (b)).

25. Uvjeti i *opseg* pravne pomoći dodatno su navedeni u člancima 5. do 11. Direktive.

26. Tim se odredbama uređuje pravo na pravnu pomoć, kako u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak (članci 5. do 7.) tako i u državi *članici* u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište (članak 8.).

27. Posebice, s obzirom na troškove povezane s prekograničnim sporovima, člankom 7. točkom (b) Direktive propisuje se da se pravna pomoć mora proširiti na troškove izravno povezane s prekograničnim sporovima, uključujući troškove nastale za prevođenje isprava koje zahtijeva sud ili nadležno tijelo, a korisnik pravne pomoći ih podnosi jer su potrebni za rješavanje predmeta.

28. Sukladno članku 8. točki (b) Direktive, država članica u kojoj podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć ima domicil ili uobičajeno boravište mora pružiti odgovarajuću pravnu pomoć potrebnu za prevođenje zahtjeva i potrebne pripadajuće dokumentacije kada je zahtjev podnesen tijelima te države članice.

29. Tekst tih odredbi ne odnosi se izričito na troškove prevođenja nastale u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć kada je zahtjev podnesen u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak. S jedne strane, članak 7. Direktive, u kojem se spominju troškovi u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak, odnosi se na prevođenje dokumenata koji su „potrebni za rješavanje predmeta” i ne spominju se izričito troškovi nastali u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć. S druge strane, članak 8. Direktive koji se izričito odnosi na takve troškove obuhvaća samo troškove koje pokriva država članica u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište.

30. Nastala dvosmislenost odražava se u suprotnim stajalištima izraženim u ovom postupku.

31. Sud koji je uputio zahtjev – primjećujući, doduše, da se to tumačenje ne može jasno izvesti iz Direktive – smatra da članak 8. Direktive 2003/8 predstavlja izraz ideje da troškove koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć snosi isključivo država članica u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište, u ovom slučaju Češka Republika. Taj sud dalje primjećuje da, iako to tumačenje podrazumijeva da se troškovi prijevoda uopće ne pokrivaju kada se zahtjev podnosi izravno u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak, ta posljedica proizlazi iz postupovnog odabira koji je izvršio podnositelj zahtjeva. Podnositelj zahtjeva imao je mogućnost podnošenja zahtjeva za pravnu pomoć u Republici Češkoj i ne bi pretrpio nikakvu pravnu štetu da je to učinio.

32. Tri države članice koje interveniraju u ovom predmetu slažu se s tim stajalištem.

33. Njemačka, češka i španjolska vlada primjećuju da se članak 7. Direktive 2003/8 odnosi na troškove nastale u vezi s prevođenjem dokumenata koji su „potrebni za rješavanje predmeta” i ne spominje izričito troškove nastale u vezi s prevođenjem dokumenata povezanih sa zahtjevom za pravnu pomoć. One primjećuju da troškovi nastali u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć ne podrazumijevaju striktno troškove sudskog postupka. Ustvari, španjolska vlada naglašava da se u nekim pravnim sustavima zahtjev za pravnu pomoć ne podnosi sudu, već nadležnom upravnom tijelu i razmatra u okviru upravnog postupka koji je neovisan o sudskom postupku povezanim s materijalnim sporom. Čak i u onim pravnim sustavima u kojima se zahtjev za pravnu pomoć mora podnijeti sudu koji je nadležan raspravljati o materijalnom sporu, takav se zahtjev još uvijek razmatra u postupku koji je odvojen od sudskog postupka povezanog s tim sporom.

34. Podnositelj zahtjeva u glavnom postupku i Komisija tvrde suprotno.

35. Podnositelj zahtjeva tvrdi da bi isključenje korištenja pravne pomoći za pokrivanje troškova nastalih u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć stvorilo prepreku pristupu pravosuđu u prekograničnim sporovima. Ako su takvi troškovi nadoknađeni samo u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište, tada bi podnositelj zahtjeva bio kažnjen za podnošenje zahtjeva za pravnu pomoć izravno u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak, ograničavajući time njegove postupovne mogućnosti predviđene Direktivom i potencijalno ga izlažući i nesigurnosti u pogledu poštovanja rokova.

36. Komisija smatra da se opseg pravne pomoći na temelju Direktive mora odrediti u svjetlu ciljeva koje Direktiva želi postići i, nadalje, ne bi trebao ovisiti o postupovnom mehanizmu koji je odabrao podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć. Ne bi bilo dosljedno proširiti pravnu pomoć za troškove prevođenja povezanih sa zahtjevom za pravnu pomoć samo kada je taj zahtjev podnesen u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište, ali ne i kada je podnesen izravno u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak. Prema navodima Komisije, troškove prevođenja treba nadoknaditi u obje situacije.

37. Budući da je tekst relevantnih odredbi Direktive otvoren za oprečna tumačenja, nadalje ću se pozvati na teleološko i sustavno tumačenje i, podredno, na zakonodavnu povijest Direktive.

## Sustav i cilj Direktive 2003/8

38. Kako proizlazi iz njezina članka 1. stavka 1. i uvodnih izjava 5. i 6., Direktiva 2003/8 ima za cilj osiguravanje djelotvornog pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima za osobe koje nemaju dostatna sredstva.

39. Stoga se cilj Direktive odnosi na provedbu prava na djelotvornu sudsku zaštitu za kategorije parnica koje spadaju u područje primjene te direktive, u skladu s člankom 47. stavkom 3. Povelje kojim se jamči pravo na pravnu pomoć u mjeri u kojoj je takva pomoć potrebna za osiguravanje učinkovitog pristupa pravosuđu [3].

40. Da bi se postigao taj cilj, Direktiva utvrđuje određena minimalna zajednička pravila koja su posebice povezana s pravom na odgovarajuću pravnu pomoć (članak 3.) i opsegom pravne pomoći u prekograničnim kontekstima (članak 7.). Direktiva time nastoji savladati prepreke za pristup pravosuđu koje proizlaze iz dodatnih troškova povezanih s prekograničnim sporovima.

41. Prema mojem mišljenju, kako bi se osiguralo postizanje ciljeva Direktive, „odgovarajuću pravnu pomoć" predviđenu u člancima 3. i 7. Direktive treba tumačiti na način da pokriva i troškove koji su nastali zbog prekogranične naravi samog zahtjeva za pravnu pomoć, poput troškova prevođenja zahtjeva i pripadajuće dokumentacije.

42. U situacijama predviđenim Direktivom, podnošenje zahtjeva za pravnu pomoć preduvjet je za osiguranje pristupa pravosuđu. Osobama koje zbog svoje ekonomske situacije nisu u mogućnosti snositi troškove parnice, može biti teško platiti troškove prevođenja dokumenata potrebnih za podnošenje prekograničnog zahtjeva za pravnu pomoć. Pristup pravosuđu u prekograničnim sporovima bi stoga bio ugrožen ako podnositelj zahtjeva ne bi mogao dobiti potporu za troškove prevođenja povezane s njegovim zahtjevom za pravnu pomoć.

3 Naravno, u trenutku donošenja Direktive Povelja još nije bila pravno obvezujuća za države članice. Vidjeti, u poljskoj pravnoj literaturi, K. Kowalik-Bańczyk, Pojęcie sporu transgranicznego w dyrektywie Rady Nr 2003/8 [u] Współpraca sądowa, W. Czapliński, A. Wróbel (ur.), Varšava 2007., str. 39., str. 42.

43. To razmatranje potvrđuje sustav Direktive, čije odredbe nisu ograničene na nadoknadu troškova parnice, ali spominju i troškove pravnog savjetovanja prije podnošenja zahtjeva za pravnu pomoć, kao i troškove nastale u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć (članak 8.).

44. Osim toga, budući da Direktiva sadržava odredbe o nadoknadi troškova zahtjeva za *pravnu* pomoć, te troškove treba nadoknaditi bez obzira na postupovnu opciju koju podnositelj zahtjeva odabere u skladu s člankom 13. stavkom 1. Direktive.

45. Opseg pravne pomoći ne smije se razlikovati ovisno o vrsti postupovnog mehanizma koji se koristi za podnošenje zahtjeva za pravnu pomoć.

46. Prvo, isključenje takvih troškova u situaciji u kojoj je zahtjev podnesen izravno u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak bi u praksi ograničilo podnositeljev izbor između dviju postupovnih alternativa koje su izričito predviđene u članku 13. stavku 1. Direktive. Drugo, takvo bi ograničenje moglo prisiliti podnositelja da izabere nepovoljnije postupovno rješenje. Umjesto podnošenja zahtjeva za pravnu pomoć izravno sudu koji je nadležan raspravljati o materijalnom sporu, podnositelj zahtjeva bio bi dužan pokrenuti dva odvojena postupka, prvi pred nadležnim sudom, kako bi se osiguralo poštovanje rokova, a drugi pred tijelima u državi članici u kojoj ima domicil ili uobičajeno boravište, kako bi dobio nadoknadu troškova nastalih u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć.

47. Smatram da ne bi bilo primjereno tumačiti da je to namjera **odredaba** sadržanih u člancima 3., 7. i 8. Direktive. Ne čini se dosljednim podnositelju zahtjeva pružiti dvije alternativne opcije, a zatim ga kazniti radi odabira jedne od izričito predviđenih postupovnih alternativa. Takvo ograničenje postupovnih opcija dostupnih podnositelju zahtjeva za pravnu pomoć stvorilo bi dodatnu prepreku za pristup pravosuđu, protivno ciljevima koje Direktiva želi postići.

48. Prema mojem mišljenju, imajući u vidu sustav i cilj Direktive, njezin članak 7., koji propisuje da se pravna pomoć u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak mora proširiti i na troškove izravno povezane s prekograničnim sporovima, ne može se tumačiti na način da isključuje troškove prevođenja dokumenata potrebnih za odlučivanje o zahtjevu za pravnu pomoć u kontekstu takvog spora.

49. Stoga smatram da sustav i cilj Direktive 2003/8 podržavaju tumačenje prema kojemu opseg pravne pomoći iz članaka 3. i 7. te direktive pokriva prijevod troškova povezanih s prekograničnim zahtjevom za pravnu pomoć, uključujući i situaciju u kojoj je takav zahtjev izravno podnesen u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak.

## Zakonodavna povijest Direktive 2003/8

50. Prema mojem mišljenju takvo tumačenje članaka 3., 7. i 8. Direktive podržava njezina zakonodavna povijest.

51. U prijedlogu Komisije [4] samo je jedan članak (članak 5.) spomenuo troškove povezane s prekograničnim sporovima. Njegova prva dva stavka obuhvaćala su one troškove nastale u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak, dok je treći stavak uređivao troškove nastale u državi članici boravišta podnositelja zahtjeva [5]. Stoga, u okviru sustava koji je Komisija osmislila u svojem prijedlogu, prekogranične troškove bi općenito pokrivala država članica pred čijim se sudom vodi

4 Prijedlog Direktive Vijeća o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći i drugim financijskim aspektima građanskih postupaka (COM(2002) 13 od 18. siječnja 2002.)

5 Članak 5. u prijedlogu Komisije sastavljen je kako slijedi:„Troškovi povezani s prekograničnim sporovima. Pravna pomoć odobrena u državi članici u kojoj sud postupa podmiruje troškove izravno povezane s prekograničnim sporovima. Ti troškovi uključuju troškove tumačenja i prevođenja te putne troškove ako je fizička prisutnost tih osoba na sudu obvezna. Država članica u kojoj podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć ima boravište odobrava pravnu pomoć za pokrivanje troškova koje je predujmio primatelj u toj državi i, posebice, trošak savjetovanja lokalnog odvjetnika.”

postupak, osim – kao izuzetak – određenih troškova nastalih u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima boravište. Struktura te odredbe ostala je nepromijenjena nakon tumačenja u Europskom parlamentu, izuzev izmjene članka 5. stavka 3., uvedene kako bi se osigurala dosljednost s predloženom izmjenom članka 2. stavka 1.[6].

52. U tekstu Direktive koju je konačno usvojilo Vijeće[7], odredbe o troškovima povezanim s prekograničnim sporovima izmijenjene su i podijeljene na dva različita članka – članak 7. koji nosi naslov „Troškovi povezani s prekograničnim sporovima" i članak 8. koji nosi naslov „Troškovi koje podmiruje država članica domicila ili uobičajenog boravišta". Iz tih izmjena, međutim, ne proizlazi da je Vijeće namjeravalo odstupiti od koncepta koji je sadržan u sustavu koji je predložila Komisija, prema kojem troškove povezane s prekograničnim sporovima u pravilu mora pokrivati država članica pred čijim se sudom vodi postupak, izuzev određenih specifičnih troškova nastalih u državi članici u kojoj podnositelj zahtjeva ima domicil ili uobičajeno boravište. Doista, odraz tog načela još uvijek se može naći u uvodnim izjavama Direktive[8].

53. Iz toga proizlazi da zakonodavna povijest podržava tvrdnju Komisije u ovom predmetu da je članak 8. sastavljen kao iznimka od općeg pravila kojim se od države članice pred čijim se sudom vodi postupak zahtijeva da pokrije troškove sukladno Direktivi. U svakom slučaju, ne nalazim nikakvo uporište za mišljenje koje je na raspravi izrazila španjolska vlada, tvrdeći da članci 7. i 8. sadržavaju pravilo o raspodjeli troškova, detaljno navodeći koje troškove podmiruje svaka od tih dviju država članica. Posebice, kao što sam prethodno naveo[9], ne vidim kako se članak 7. može tumačiti na način da isključuje troškove prevođenja dokumenata potrebnih za odlučivanje o zahtjevu za pravnu pomoć kada je taj zahtjev podnesen u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak. Takvo restriktivno tumačenje bi, po mojem mišljenju, bilo u sukobu s ciljem Direktive čiji je cilj osigurati pravo na primanje odgovarajuće pravne pomoći da bi se jamčio učinkovit pristup pravosuđu u prekograničnim sporovima.

54. Naposljetku, primjećujem da se njemačka vlada na raspravi pozvala na činjenicu da je Direktiva zamijenila sustav suradnje u području pravne pomoći koji **je** postojao na temelju Strasburškog sporazuma Vijeća Europe iz 1977.[10].

55. Strasburški sporazum predviđao je sustav prekograničnog slanja zahtjeva za pravnu pomoć koji je omogućivao podnositeljima zahtjeva da podnesu zahtjev za pravnu pomoć u svojoj državi boravišta. Sporazum je također predviđao da tijelo za slanje mora pomagati podnositelju zahtjeva kako bi se osiguralo da se zahtjevu prilože svi potrebni dokumenti i kako bi se podnositelju zahtjeva pomoglo u prevođenju svih potrebnih dokumenata (članak 3.).

56. Mehanizmi obavješćivanja i slanja, predviđeni člankom 13. Direktive neposredno su *potaknuti* onima iz Strasburškog sporazuma[11].

6 Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta P5_TA(2002)0441 od 25. rujna 2002. Izmjena 17.: „Članak 5. stavak 3. Država članica u kojoj podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć ima boravište ili uobičajeno boravište dodjeljuje naknadu u vezi s troškom pravne pomoći."

7 Dokument Vijeća br. 13385/02 od 18. studenoga 2002.

8 Vidjeti uvodnu izjavu 23. koja podrazumijeva da pravnu pomoć pruža država članica u kojoj sud postupa ili u kojoj se zahtijeva izvršenje sudske odluke, osim u slučaju savjetovanja prije početka parnice.

9 Vidjeti točku 48. ovog mišljenja.

10 Europski sporazum o slanju zahtjeva za pravnu pomoć, potpisan 1977. u Strasbourgu (dostupan na http://www.coe.int/en/web/conventions/). U trenutku donošenja Direktive, sporazum je bio ratificiran u svim državama članicama Unije, izuzev Njemačke. Sličan mehanizam za slanje zahtjeva za pravnu pomoć propisan je i Haškom konvencijom od 25. listopada 1980. o međunarodnom pristupu sudu koju je u to vrijeme ratificiralo samo šest država članica.

11 Vidjeti uvodnu izjavu 26. Direktive.

57. Ne mislim, međutim, da se na taj povijesni argument može pozvati da bi pokazao, kako je njemačka vlada namjeravala, da se – s obzirom na to da Direktiva zamjenjuje Strasburški sporazum – troškovi prevođenja nastali u vezi sa zahtjevima za pravnu pomoć pokrivaju samo u onom situacijama koje su bile ranije predviđene Strasburškim sporazumom, odnosno samo ako podnositelj zahtjeva koristi sustav međunarodnog slanja zahtjeva za pravnu pomoć podnošenjem takvog zahtjeva u državi članici boravišta.

58. Strasburški sporazum uveo je sustav prekograničnog slanja zahtjeva za pravnu pomoć, ali nije obuhvaćao pitanje opsega pravne pomoći u državi u kojoj sud postupa. Zakonodavna povijest Direktive pokazuje da je namjera zakonodavca Unije bila da se temelji na Strasburškom sporazumu koji je malo korišten u praksi [12].

59. Ako bi tumačenje koje zagovara njemačka vlada bilo prihvaćeno, to bi značilo da Direktiva ne ide znatno dalje od sustava koji je postojao na temelju Strasburškog sporazuma.

60. Čini mi se da bi takav zaključak bio u suprotnosti s namjerom zakonodavca Unije. Glavni cilj Direktive nije bio uspostaviti drugi mehanizam za slanje zahtjeva za pravnu pomoć preko granica, s obzirom na to da je takav mehanizam već postojao na temelju Strasburškog sporazuma. Direktivom se želi osigurati učinkovito pravo na pravnu pomoć u drugoj državi članici, uključujući i situaciju u kojoj podnositelj zahtjeva odluči podnijeti zahtjev za pravnu pomoć izravno u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak. Da bi ta opcija bila učinkovita, pravna pomoć treba obuhvaćati i troškove povezane s prekograničnom naravi zahtjeva za pravnu pomoć.

61. S obzirom na sve navedene razloge, smatram da kako sustavno, tako i teleološko razmatranje, podržavaju tumačenje članaka 3. i 7. Direktive na način da pravna pomoć mora obuhvaćati troškove koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć, i da to tumačenje potvrđuje i zakonodavna povijest Direktive.

## Zaključak

62. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na pitanje koje je postavio Bundesarbeitsgericht (Savezni radni sud, Njemačka) odgovori na sljedeći način:

Članak 3. stavak 1. i članak 7. Direktive Vijeća 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003. o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima treba tumačiti na način da pravna pomoć koja je odobrena u državi članici u kojoj sud postupa mora obuhvaćati troškove koje je podnositelj zahtjeva predujmio za prijevod izjave i priloga zahtjevu za pravnu pomoć ako je taj zahtjev podnesen nadležnom tijelu te države članice.

12 Vidjeti zelenu knjigu Komisije „Pravna pomoć u građanskim stvarima: Problemi s kojima se suočava sudionik u prekograničnom sporu” (COM(2000) 51 od 9. veljače 2000., str. 15.).